

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 56. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153320512752/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Træsnittet til 7. Bøn (nl. S. 85) henviser til Math. 15. 21. Til højre Jesus og hans Disciple. Til venstre: den kananitiske Kvinde, der kaster sig ned for ham.

Til Daabens Sakramente findes intet Træsnit hos Palladius. Her har forskellige tyske Katekismer samme Træsnit som foran Taufbüchlein.

Til Skriftemaalet findes derimod intetsteds Træsnit i de ældre Udgaver.

Til Alterets Sakramente har alle Katekismer et Træsnit, hvor Nadverhandlingen fremstilles. I Wittenbergerudgaven ses paa den ene Side Uddelingen af Brødet, paa den anden Side af Vinen. Denne sidste Del er hos Palladius (nl. S. 90), ligesom i forskellige nedertyske Udgaver, bortfaldet.

Til Bønnerne, Hustavlen og Vielsesbogen findes ingen Træsnit¹.

Til Døbebogen findes en Fremstilling af Daabsakten (S. 103) ligesom i de tyske Udgaver.

Træsnittet til andet og tredje Hovedstykke og til Døbebogen er vendt om, saaledes at venstre Side i Palladius' Katekismus svarer til højre Side i Wittenbergerudgaverne og omvendt. Men iøvrigt er Fremstillingen her ligesom ved første Hovedstykke tro Kopier af de lutherske Træsnit.

Af de tre danske Udgaver af Luthers Katekismus, der er ældre end Enchiridion, har Vormordsens Katekismus ingen Billeder, hvorimod Sadolins Katekismus vistnok har haft den almindelige Række Træsnit. Afskriften i Univ. Bibl. viser ved Rammer (eller Rum) Pladsen, hvor Træsniitene har staaet, og disse Rammers Plads stemmer i det hele med Træsniitenes Plads i Luthers Katekismusudgaver. Det ses, at Palladius ikke har fulgt Ordningen hos Sadolin, idet denne — i Modsætning til Palladius — har haft Træsnit ved 2. Bøn og ved Daabens Sakramente. Noget nær-

¹ I Udgaverne 1556—66 (se nl. S. 57 f.) findes foran Vielsesbogen et Træsnit af Gud, der — iført Biskopornat — forener Adam og Eva. (Udg. 1556 og 1557, Bl. D. 2^v).

mere om de Sadolinske Træsnit lader sig naturligvis ikke sige. Derimod er de selv samme Træsnit, som findes i *Enchiridon*, senere benyttet, saaledes i *Math. Parvus Rosefontanus' Oversættelse af Palladius' Katekismusudlæggelse 1546* og i *Oversættelsen af Luthers Bedebog fra 1544*¹.

Til Slutskal Titelen (nf. S. 63) omtales. Foroven ses to Fugle med et blankt Skjold i Midten, forneden Apostlene Peter og Paulus — og ligeledes i Midten et blankt Skjold. Det hele omgivet af Løvværk. At ogsaa dette Træsnit er uoriginalt, derom er der ingen Tvivl. Noget fuldstændigt Forbillede for det har jeg dog ikke fundet, men Løvet, Apostlene og Skjoldet genfindes i forskellige tyske Katekismusudgaver.

VII.

Medens ikke en eneste Udgave kendes af Katekismen 1537, findes der af Haandbogen 1538 en Mængde Optryk.

1—2. Fra Palladius' Levetid er to Udgaver bevaret, en fra 1556 og en fra 1557. Begge er tillige med andre Smaaskrifter indbundne sammen med Kirke-Salmebogen; de betragtedes vistnok ligefrem som Tillæg til denne². Exemplarer af disse Udgaver findes paa Univ. Bibl. i Kbh.; Expl. af Udg. 1557 er defekt, idet Bl. E 7 og E 8 mangler.

Titlen er³: *Enchiridion. En liden Catechismus eller Christelig tucht ganske nyttelig for alle Sogneprester oc Predickere. D. Mart. Luth.*⁴ Paa sidste Blad staar: *Prentet i Lybeck hos Jørgen Richoff. MDLVI*⁵.

Udgaverne svarer nøje til Originaludgaven 1538, hvad Indholdets Ordning og Omfang, Ordvalg og Ordstilling angaar; kun er, som vi har set, Titlen forandret, og desuden er den korte Indholdsversigt 1538 ombyttet med en

¹ Begge Bøger findes nu kun komplet i Karen Brahes Bibliotek.

² Se Bang, *Katekismushist.* I, 239—40.

³ Citaterne er fra Udgaven 1556.

⁴ Jfr. Titlen til Magdeborgerudgaven 1534, som lyder: *Catechismus edder Christlike tucht vor de gemene Parheren vnde Predigers.*

⁵ *Richoff*, Trykfejl for *Richolff*.